

Restauratora profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – restaurators.
2. Profesijas kods – 3435 16.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– restaurators ir speciālists, kas nodarbojas ar kultūras vērtību – ēku, mākslas darbu, iekārtu un objektu – tehniskā stāvokļa izpēti, konservāciju un restaurāciju; konsekventi ievēro profesionālās ētikas normas un ir atbildīgs par objekta autentiskuma saglabāšanu; izprot un ievēro objektu dokumentālo dabu – neatkarīgi no tā, vai tie būtu augsti mākslinieciski izstrādājumi vai vienkārši sadzīves priekšmeti; sadarbojas ar citu profesiju pārstāvjiem un veic darbu saskaņā ar vispārpieņemtu zinātnisku darba metodiku, kas ietver: objekta un avotu izpēti, analīzi, interpretāciju, apkopojumu, veicinot jaunu zināšanu ieguvī; precīzi formulē viņu interesējošos jautājumus, izdara secinājumus, pieņem lēmumus un paredz pieņemto lēmumu sekas; savas darbības rezultātā nerada jaunas kultūras vērtības; sagatavo restaurācijas darbu programmu un veic šīs programmas realizāciju; apzina, organizē un vada atsevišķu darbu veidu un apjomu izpildītājus.

Restaurators var strādāt kultūras pieminekļu restaurācijas uzņēmumos, kultūras pieminekļu uzraudzības un aizsardzības dienestā, kā pašnodarbināta persona vai individuālais komersants.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja atbildīgi un patstāvīgi veikt restauratora darbu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, Eiropas Savienības tiesību normām un starptautiskajām Konvencijām kultūras mantojuma saglabāšanas un atjaunošanas jomā.

2. Spēja veikt metodiski pamatotu restaurējamā objekta izpēti.

3. Spēja veikt kultūras vērtību aizsargāšanas un saglabāšanas pasākumus.
4. Spēja veikt kultūras vērtību konservāciju un restaurāciju, saglabājot objektu autentiskumu.
5. Spēja plānot un vadīt restaurācijas darbus.
6. Spēja novērtēt un analizēt restaurācijas darbu ekonomiskos faktoros.
7. Spēja veikt restaurācijas procesa dokumentēšanu, sagatavot restaurācijas dokumentāciju valsts valodā un angļu valodā.
8. Spēja organizēt restaurācijas darbu materiāli tehnisko nodrošinājumu, plānot un kontrolēt maksājumus.
9. Spēja izvēlēties sadarbības partnerus restaurācijas darbu realizācijai.
11. Spēja nodrošināt un kontrolēt vides aizsardzības, ugunsdrošības un darba aizsardzības noteikumu ievērošanu.
12. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Veikt kultūras vērtību metodisku izpēti, analīzi, sagatavot restaurācijas darbu programmu un realizēt to.
2. Pārzināt restaurācijas darbu un pieminekļu aizsardzības normatīvos aktus.
3. Lasīt un izprast projektu dokumentāciju.
4. Pārzināt restaurācijas un atbilstošas amatniecības nozares tehnoloģiskos procesus.
5. Pārzināt restaurācijas materiālu pamatīpašības un piedāvājumu.
6. Prast izvēlēties restaurācijas darbu tehnoloģisko aprīkojumu.
7. Prast veikt restaurācijas darbu izmaksu aprēķinu, izvērtēt ekonomiskos faktoros un izvēlēties izdevīgāko variantu.

8. Prast organizēt un vadīt restaurācijas darbus saskaņā ar restaurācijas uzdevumu pēc apstiprinātas metodikas, atbilstoši darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasībām restaurācijas jomā.

9. Prast veikt kultūras vērtību un restaurējamā objekta tehniskā stāvokļa izpēti un analīzi, veikt uzmērījumus un izgatavot skices un darba rasējumus.

10. Prast noteikt restaurējamā objekta defektu rašanās iemeslus un to novēršanas iespējas.

11. Prast analizēt restaurācijas un konservācijas gaitu, prognozējot lietu gaitu.

12. Prast veidot un veikt komercdarbību kultūras vērtību restaurācijā.

13. Prast vadīt profesionālu restaurācijas darbu komandu, izvēloties restaurācijas speciālistus, atbilstoši veicamā darba saturam un veidot darba tiesiskās attiecības.

14. Prast strādāt ar modernām informācijas sistēmām.

15. Prast izpildīt restaurācijas darbu dokumentāciju.

16. Pašizglītoties.

17. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

18. Pārvaldīt valsts valodu.

19. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

1.1. vispārējā un personības psiholoģija;

1.2. vispārējā vēsture (sabiedrība un ekonomiskie faktori, sabiedrība un kultūra, sabiedrība un zinātne);

1.3. vispārējā mākslas vēsture;

1.4. Latvijas mākslas un amatniecības vēsture.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

2.1. materiālu mācība, restaurācijā pielietojamo materiālu īpašības un apstrādes tehnoloģijas;

2.2. restaurējamā objekta izgatavošanas tehnoloģiju un tehniskā stāvokļa novērtējums;

2.3. restaurācijas darbu un pieminekļu aizsardzības jomu regulējošie normatīvie akti;

2.4. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

3.1. valsts valoda;

3.2. restaurācijas dokumentāciju sagatavošana angļu valodā;

3.3. vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī;

3.4. lietišķo attiecību psiholoģija;

3.5. restaurācijas tehnoloģijas un vēsture, vecās un laikmetīgās restaurācijas tehnoloģijas;

3.6. restaurācijas pamati (restaurējamā objekta izpēte, dokumentācija un terminoloģija, restaurācijas ētika un pieminekļu aizsardzība, restaurācijas programmas sastādīšana, izpētes metodes);

3.7. restaurācijas darbu organizēšana un vadīšana;

3.8. fotodokumentācija (restaurācijas etapu fiksācija, tehniskās dokumentācijas sagatavošana);

3.9. zīmēšana;

3.10. kompozīcija;

3.11. krāsu mācība;

3.12. veidošana - telpisku darba maketu radīšana (māls, plastilīns, ģipsis);

3.13. rasēšana, uzmērīšana;

3.14. datorprasmes;

3.15. komercdarbība un ekonomika;

3.16. finanses (restaurācijas darbu izmaksu aprēķināšana);

3.17. praktiskā restaurācija, projektu vadīšana;

3.18. darba aizsardzība;

3.19. ugunsdrošība;

3.20. vides aizsardzība;

3.21. darba tiesiskās attiecības.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Profesionālās ētikas normu ievērošana.	1.1. neuzņemties un neuzsākt darbu, ja nav tam atbilstošas kvalifikācijas; 1.2. strādāt pie visiem objektiem ar vienādu atbildību; 1.3. kritiski izturēties pret savu darbu; 1.4. respektēt objekta patiesās dokumentālās vērtības; 1.5. turpināt tālāku izglītību, attīstību un pilnveidošanos; 1.6. vērtīgi un jūtīgi reaģēt uz visu, kas var kaitēt objektam; 1.7. palīdzēt sabiedrībai labāk izprast kultūras vērtību māksliniecisko, vēsturisko, reliģisko, zinātnisko, sociālo un ekonomisko nozīmību un vērtību.
2. Kultūras vērtību apzināšana un novērtēšana.	2.1. pārzināt darba metodes, sadarboties ar citu profesiju pārstāvjiem; 2.2. profesionāli precīzi formulēt novērtēšanas jautājumus un izvērtēt atbildes; 2.3. veikt rūpīgu un metodisku restaurējamā objekta izpēti, vadoties pēc objekta izgatavošanas tehniskajiem paņēmieniem un tehnoloģijām; 2.4. veikt restaurācijas dokumentāciju un fotofiksāciju; 2.5. paredzēt visu iespējamo iedarbību sekas; 2.6. teorētiski zināt objekta iespējamās izpētes veidus, prast orientēties izpētes materiālos.
3. Kultūras vērtību aizsargāšana un saglabāšana.	3.1. pārzināt un ievērot starptautiski pieņemtās Konvencijas, LR likumdošanu par kultūras mantojuma saglabāšanu un atjaunošanu; 3.2. apzināt un izprast kultūras vērtību vēsturi un nozīmi, nodrošināt to materiālo aizsardzību un popularizēšanu: <ul style="list-style-type: none"> – apzināt un noteikt apkārtējās vides ietekmi; – veikt pasākumus, lai aizkavētu vai novērstu objektu nolietošanos vai sabrukšanu apkārtējās vides ietekmē;

	3.3.pārzināt LR vispārīgos būvnoteikumus, specializēto inženiertehnisko darbu noteikumus un normatīvus.
4. Kultūras vērtību konservācija un restaurēšana, respektējot un saglabājot vēsturiski nozīmīgo priekšmetu dokumentālo dabu – atbildība par autentiskuma saglabāšanu.	<p>4.1.pārzināt un prast dažādas restaurācijas un konservācijas darba metodes konkrētajā specialitātē;</p> <p>4.2.spēt patstāvīgi risināt profesionālas problēmas, patstāvīgi plānot, izpildīt un kontrolēt darbu procesus;</p> <p>4.3.spēt saskaņoti rīkoties, strādāt grupās kopā ar dažādu profesiju pārstāvjiem;</p> <p>4.4.noteikt restaurējamā objekta defektu rašanās iemeslus un to novēršanas paņēmienus un metodes, nostiprināt restaurējamā objekta struktūras iespējami stabilā stāvoklī;</p> <p>4.5.novērtēt un dokumentēt objektu stāvokli;</p> <p>4.6.izstrādāt restaurācijas darbu programmu, reprezentēt un saskaņot to;</p> <p>4.7.veikt objekta profilaktisko nostiprināšanu, konservāciju, dezinfekciju un tīrīšanu – pēc saskaņotas restaurācijas programmas;</p> <p>4.8.restaurācijas rezultātā neizmainīt priekšmeta dokumentalitāti, t.i., tā vēsturisko, stilistisko, estētisko un tehnisko informāciju par priekšmeta izgatavošanas laiku un veidu;</p> <p>4.9.veicot restaurāciju, patstāvīgi vērtēt situāciju, un, nepieciešamības gadījumā, reaģēt nekavējoši;</p> <p>4.10.izgatavot objekta darba uzņēmumus, zīmējumus un dokumentālās fotogrāfijas.</p> <p>4.11. Sadarboties ar citu nozaru – mākslas vēstures, ķīmijas, arhitektūras, vēstures un citiem speciālistiem;</p> <p>4.12.sekot zinātnes un tehnikas attīstībai;</p> <p>4.13.uzņemties atbildību par objekta kultūrvēsturiskās identitātes saglabāšanu.</p>

5. Restaurācijas darbu vadīšana.	<p>5.1.noteikt darba uzdevumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ikdienas; – nedēļas; – mēneša. <p>5.2.noteikt darba apmaksas veidus;</p> <p>5.3.veikt operatīvā darba kontroli:</p> <ul style="list-style-type: none"> – par uzdotā darba norisi un rezultātiem; – par uzticētajiem darba līdzekļiem un priekšmetiem; <p>5.4.veikt darba veidu plānošanu;</p> <p>5.5.veikt darba vietu plānošanu;</p> <p>5.6.veikt izpildīto darbu uzskaiti;</p> <p>5.7.uzrādīt darba procesa stadijas restaurācijas padomei;</p> <p>5.8.izgatavot izpilddokumentus;</p> <p>5.9.organizēt darba drošības pasākumus;</p> <p>5.10.organizēt ugunsdrošības pasākumus.</p> <p>5.11.organizēt apkārtējās vides aizsardzību un piemērotību darba veikšanai.</p>
6. Restaurācijas darba dalībnieku koordinēšana.	<p>6.1.organizēt restaurācijas padomes dalībnieku apspriedes;</p> <p>6.2.kontrolēt darba grafiku izpildi;</p> <p>6.3.saskaņot restaurācijas grafiku izmaiņas;</p> <p>6.4.plānot darba drošības pasākumus;</p> <p>6.5.novērst atklātās restaurācijas darbu programmas nepilnības.</p>
7. Restaurācijas objekta darba realizācijas plānošana.	<p>7.1.apgūt projekta dokumentāciju;</p> <p>7.2.iepazīties ar objektu dabā;</p> <p>7.3.izstrādāt darba veikšanas projektu;</p> <p>7.4.piedalīties darba līguma sagatavošanā un noslēgšanā;</p> <p>7.5.izstrādāt kvalitātes nodrošinājuma plānu.</p>
8. Ekonomisko faktoru analizēšana.	<p>8.1.meklēt veiksmīgākos tehnoloģiskos risinājumus;</p> <p>8.2.izvēlēties optimālu darba režīmu;</p> <p>8.3.izvēlēties ekonomiski izdevīgāko risinājumu, nekaitējot restaurācijas darba kvalitātei;</p> <p>8.4.izvēlēties darba apmaksas veidu;</p> <p>8.5.izvēlēties racionālus darba resursus.</p>
9. Restaurācijas procesa dokumentēšana.	<p>9.1.apkopot arhīva un citu izziņas avotu materiālus.</p> <p>9.2.izvērtēt un sistematizēt kataloga ziņas;</p> <p>9.3.veikt darba procesu aprakstu restauratora</p>

	<p>dienasgrāmatā;</p> <p>9.4.veikt nepieciešamos uzmērījumus un foto fiksāciju;</p> <p>9.5.veikt darba procesu apkopojumu restaurācijas pasē.</p>
10. Materiālu piegādātāju izvēlēšanās.	<p>10.1.izvērtēt potenciālos materiālu piegādātājus;</p> <p>10.2.izvērtēt komerciālos priekšlikumus;</p> <p>10.3.apzināt materiālu un iekārtu piegādātājus;</p> <p>10.4.veikt operatīvo darbu ar piegādātājiem;</p> <p>10.5.piedalīties līgumattiecību noformēšanā.</p>
11. Sadarbības partneru izvēlēšanās restaurācijas darbu realizēšanai.	<p>11.1.apzināt iespējamās sadarbības partnerus;</p> <p>11.2.izvērtēt sadarbības priekšlikumus;</p> <p>11.3.izvērtēt potenciālos sadarbības partnerus;</p> <p>11.4. piedalīties līgumu slēgšanā.</p>
12. Restaurācijas objekta legalizēšana.	<p>12.1.sagatavot restaurācijas darbu dokumentāciju;</p> <p>12.2.veikt institūcijās nepieciešamos saskaņojumus;</p> <p>12.3.sagatavot un iesniegt dokumentāciju restaurācijas atļaujas saņemšanai;</p> <p>12.4.sagatavot materiālus sabiedrības informēšanai un izglītošanai par restaurācijas darbiem.</p>
13. Maksājumu plānošana un kontrolēšana.	<p>13.1.veikt nepieciešamo maksājumu grafika izpildes kontroli;</p> <p>13.2.nodrošināt nepieciešamo papildus finansējumu.</p>
14. Darba pieredzes popularizēšana – attīstot un pilnveidojot tehnisko, zinātnisko, meistarisko un estētisko faktoru nozīmes izpratni.	<p>14.1.darba atskaites materiālu sagatavošana un prezentācija;</p> <p>14.2.piedalīšanās pieredzes apmaiņas semināros un darbu izstādēs;</p> <p>14.3.studēt speciālo literatūru un sazināties svešvalodā;</p> <p>14.4.izmantot darbā dažādas informācijas tehnoloģijas.</p>
15. Kultūras mantojuma vērtību izpratnes veidošana sabiedrībā.	<p>15.2.sadarboties ar valstiskām un sabiedriskām organizācijām;</p> <p>15.3.izprast sabiedrības attīstības procesus un to ietekmi uz kultūras vērtību mantojumu.</p>

Restauratora profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Āris Straustiņš – Rīgas Celtniecības koledžas Restauratoru nodaļas vadītājs, Latvijas Amatniecības kameras Amatu padomes priekšsēdētājs, kokgriešanas amatu meistars;
- Sarmīte Gaismiņa – Latvijas Vēstures muzeja direktora vietniece restaurācijas darbā, metāla un arheoloģiskā materiāla restauratore – vecmeistare;
- Dace Čoldere – Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas eksperte, Latvijas Restauratoru biedrības priekšsēdētāja.

Restauratora profesijas standarta eksperti:

- U.Lielpēters – Kultūras ministrijas valsts sekretāres p.i.;
- Z.Sokolova – Latvijas Restauratoru biedrības valdes locekle;
- A.Balode – Rundāles pils muzeja Restaurācijas nodaļas vadītāja;
- A.Teikmanis – Latvijas Mākslas akadēmijas prorektors, doc.